



Јоцишњак бр. 6

Удружења ћрађана
"Баштина и будућност-
АРАНЂЕЛОВАЦ 1859"

Велика Госпојина
Аранђеловац 2007.





Јоцишњак бр. 6

Удружења ћрађана
"Баштина и будућност-
АРАНЂЕЛОВАЦ 1859"

Велика Госћојина
Аранђеловац 2007.



Јоцишњак бр. 6

Издавач:

Удружење грађана

"Баштина и будућност - АРАНЂЕЛОВАЦ 1859"

За издавача:

Небојша Радовановић

Уредник:

Иван Златковић

Фотографије:

Небојша Радовановић

Милан Илић

Графичка обрада:

Милан Илић

Штампа:

"Мајданац" Аранђеловац

Тираж:

300 примерака

*Велика Госпојина
Аранђеловац 2007.*

Насловна страна:

Залазак сунца на Гарашком језеру, 1998.
(Фото Д. Милисављевић-Брабец)

1. Повеља	1
2. Извештај о раду пете Скупштине Удружења	3
3. Извештај о раду Управног одбора	6
4. Финансијски извештај	10
5. План рада Удружења за 2007/2008. годину	11
6. Идејни концепт у вези са обележавањем јубилеја 150 година од настанка нашег града	12
7. "Шумадијска кривуља" напредује	16
8. Допис Завичајном удружењу Мокрогорца "Шарган"	18
9. Из баштине у будућност иде се "ћиром"	19
10. Новине пишу о "ћири"	20
11. Повратак "ћире" приоритетни задатак	20
12. Носталгија за "ћиром"	23
13. Аранђеловачки "ћира" у Словенији	24
14. Културне активности Удружења	26
15. Врбички шор и неки његови житељи назначени у арачким тефтерима и другој архивској грађи (1823-1839)	29
16. "Место живота и наде" - приповетке Јелене Христодуло	31
17. Изложба фотографија Драгана Милисављевића Брабеца	33
18. Скуп ветерана ФК "Шумадија" Аранђеловац	36
19. Значајне личности Аранђеловца	39
20. Милорад Самарџић - пример легализма и чојства	39
21. Тома Ђирковић - хуманиста и добротвор	40
22. Иванка Гавrilović Дуца	42
23. О голманима са аранђеловачког "Вашаришта"	45



26. јул 2007. године



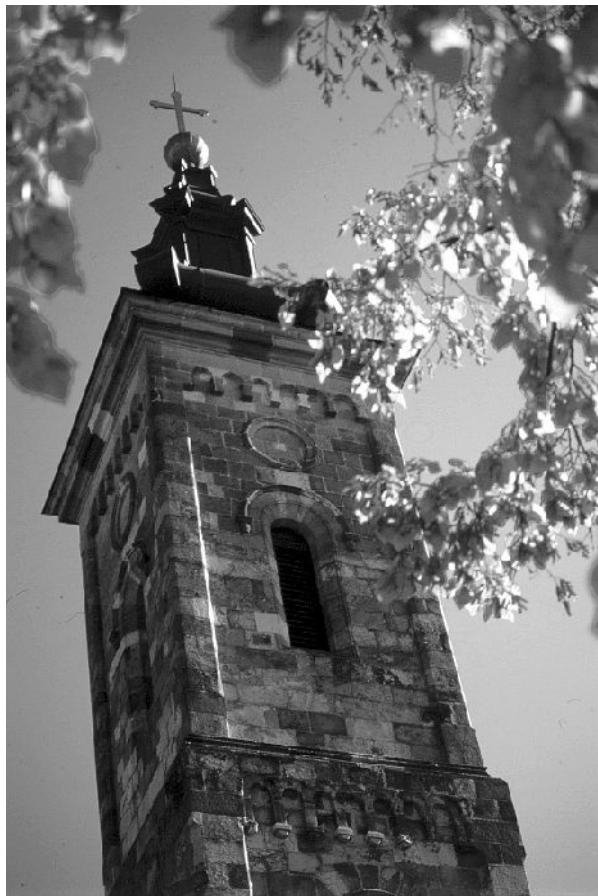
Одлуком Скупштине Удружења грађана
"БАШТИНА И БУДУЋНОСТ - АРАНЂЕЛОВАЦ 1859"
одржане 09.11. 2001. године у Аранђеловцу,
усвојена је ова:

П О В Е Љ А

којом се утврђују циљеви, задаци и правци рада и деловања Удружења. Сваки члан Удружења, својим добровољним радом, даје допринос на остварењу ових циљева и задатака:

- * чување и неговање традиционалних вредности града и околине Аранђеловца,
- * чување спомена на историјске вредности града,
- * допринос урбаном и руралном складу уређења вароши,
- * допринос архитектонском осавремењавању градитељства у складу са постојећим амбијентом града,
- * допринос очувању човекове средине,
- * допринос развијању свих облика културног стваралаштва,
- * помоћ у развоју општих комуналних добара града и околине,
- * објављивање садржаја историјских и културних тековина везаних за подручје града и околине,
- * унапређење и развијање добротворног и хуманитарног рада,
- * сарадња са сродним невладиним и нестраначким организацијама.

Наведени циљеви, задаци и правци рада, не смеју бити занемарени, нити изостављени. У складу са могућностима, могу бити приодавани нови задаци и проширивани нови правци рада.



Звоник цркве Св. Архангела Гаврила - Врбица
(фото Д. Милисављевић-Брабеј)

Извештај о раду пете Скупштине Удружења

Дана 27.08.2006. год. у 11 часова у дворишту Етно куће одржана је пета редовна Скупштина са следећим дневним редом:

- избор радног председништва
- 1. извештај о раду Управног одбора између две Скупштине
- 2. извештај о финансијском пословању и раду Надзорног одбора
- 3. план рада Удружења за период 2006/2007. год.
- 4. извештај о новопримљеним члановима
- 5. разрешење и пријем нових чланова у УО
- 6. завршна реч председника Скупштине
- 7. разно

Присутно је педесет чланова Удружења са гостима.

У радно председништво изабрани су Драгана Бига, Љиљана Бошковић и Драган Плећевић.

По првој тачки дневног реда извештај је дат у Годишњаку бр. 5, а образложио га је Милутин Вељовић.

Извештај о финансијском пословању Удружења такође је образложио Милутин Вељовић.

Извештај о раду Надзорног одбора образложио је Милутин Петровић.

План рада Удружења за период 2006/2007. год. дат је у Годишњаку бр. 5, а План је сачинио председник Скупштине Душан Извонар.

После поднетих извештаја уследила је дискусија. Миодраг Бошковић је истакао да, за разлику од многих других удружења, наше Удружење заиста делује и то у више правца. За пет година постојања имали смо доста идеја од којих су многе и реализоване. Наша два највећа пројекта су уређење Железничке станице и Шумадијска кривулja, као и уређење старог градског језгра. Ове пројекте би требало да реализујемо до прославе 150-годишњице града.



Владета Коларевић је предложио да се одмах крене у припрему прославе 150 година града и то објављивањем сабраних дела Светолика Ранковића, као и са упознавањем са радом других познатих Аранђеловчана.

Лила Крстић, директор Музеја, рекла је да ће у програм туристичких посета, поред Рисовачке пећине, укључити и Етно кућу са двориштем. Заложиће се да наша деца могу да посете Рисовачку пећину бесплатно. Прослава 150 година града није мали јубилеј и без укључивања општинске власти не можемо много да урадимо.

Слободан Гавриловић је истакао да је Удружење основано од људи који воле овај град и да нећемо дозволити да га било ко уназађује. "Имамо пуно идеја, али без финансијске помоћи, као и помоћи Општине, иде тешко. Показало се да до сада општинска власт није имала много слуха за наше идеје. Имали смо више састанака по питању Железничке станице, Шумадијске кривулje и Старог трга са представницима Општине, али се није далеко одмакло. Ми морамо стално да вршимо притисак на власт да би се спровеле наше идеје", сматра Гавриловић.

Присутне су поздравили и подржали идеје нашег Удружења и следећи гости: г.дин Александар Милинковић, председник планинарског удружења; г.дин Слободан Марковић "Шојка" из КУД-а "Абрашевић"; гђа Љиљана Плећевић из Еколошког савеза; гђа Љиљана Бошковић из Кола српских сестара; г.дин Бора Његован, дописник листа "Политика"; г.дин Душан Бањац из Центра за културу; гђа Мира Станошевић директор Гимназије.

Бранислав В. Недељковић сматра да у извештајима о раду Удружења нисмо истакли људе добре воље који су својим радом и материјалним средствима помагали наше акције. Један од таквих је и Раде Вулићевић, који нам је поклонио камену плочу и исписао текст на њој. "Користим прилику да се захвалим људима добре воље и тражим да се њихова имена наведу", закључио је Недељковић.



По четвртој тачки дневног реда јавио се новопримљени члан Првослав Јовановић који се захвалио на пријему и истакао да ће својим искуством и радом допринети још бољем раду Удружења.

По петој тачки, разрешен је потпредседник Скупштине Тика Тимотијевић, као и чланови Управног одбора Милутин Вељовић, Драгана Бига и Љиљана Бошковић. За новог потпредседника Скупштине изабран је Бранислав В. Недељковић. За нове чланове Управног одбора изабрани су Миодраг Бошковић, Боривоје Деси-војевић и Слободан Гавrilовић.

Председник Скупштине Душан Извонар захвалио се разрешеним члановима на досадашњем раду, а новоизабраним члановима честитао.

Скупштина је завршила са радом у 12,50 часова.

Небојша Радовановић



Извештај о раду Управног одбора између две скупштине

И у овом Годишњаку упознаћемо вас у најкраћим цртама са радом Управног одбора између две скупштине.

Састанке смо одржавали четвртком у Етно кући са почетком од 20 часова, а током зиме од 19 часова.

На петој редовној Скупштини изабрана су три нова члана Управног одбора, па смо на конститутивној седници УО од 31.08. 2006. г. избрали за председника УО Небојшу Радовановића, за потпредседника Милана Крсмановића, а за секретара Драгана Плећевића. За благајника Удружења изабран је Милутин Петровић.

Договорили смо се да, сходно закључцима пете Скупштине, главне и сталне тачке дневног реда на састанцима УО буду:

- уређење Железничке станице и Шумадијска кривулja,
- уређење Старог трга,
- припреме за прославу 150 година од оснивања Аранђеловца.

По овим темама одредили смо и поједине чланове УО који ће бити носиоци активности.

На основу достављених предлога у вези са прославом 150 година Аранђеловца, које су дали сви чланови Удружења који присуствују седницама УО, као и председник и потпредседник Скупштине на седници УО од 21. 01. 2007 г, усвојили смо "Програм активности поводом јубилеја 150 г. Аранђеловца". Овај програм смо доставили надлежнима у Општини.

У вези са Железничком станицом и Шумадијском кривулјом имали смо читав низ активности. Овом приликом навешћемо само значајније:

- на седници УО од 31. 08. 2006. год. донели смо одлуку о прихваташу иницијативе за оснивање Националне агенције љубитеља парних локомотива;

- 04.10.2006. год. посетили смо заједно са представницима Скупштине општине Шарганску осмицу и са удружењем "Мокро-

горци и "Balkan steam" потписали иницијативу за оснивање Националне асоцијације љубитеља парних локомотива;

- у феруару 2007. године Миодраг Бошковић одлази у Словенију у вези са парном локомотивом која је саобраћала на нашој прузи почетком прошлог века;

- око 400 м шина смо добили од Индустриске "Електропорцелана";

- написали смо више саопштења за јавност у вези са овим проблемом;

- често смо гостовали, у вези са овом темом, у РТВ "Шумадији".

Активности за уређење Старог трга такође су биле бројне. Имали смо више састанака са председником Општине и надлежним службама. Организовали смо више састанака са директорима Југопетрола и представницим Општине у вези са измештањем бензинске станице са простора Старог трга. Нисмо направили каталог награђених радова поводом конкурса за уређење Старог трга и то остаје у обавези да урадимо.

Са друштвом за неговање традиције и обичаја града Чачка - "Чачани" остварили смо лепу сарадњу и имали смо честа дружења: за Сретење у Орашцу и за Спасовдан у Чачку. За педесетак чланова овог удружења организовали смо једнодневну посету Аранђеловцу, 16. 06. 2007. године.

Душан Теофановић и Драган Плећевић су 07.12.2006.г. успешно осмислили и реализовали дружење са фудбалерима ФК "Шумадија" који су играли од 1950. до 1960. године.

Одржали смо већ традиционалне прославе Бадњег дана на Старом тргу и ускршње бојење јаја са удружењем "Деца у срцу". Ове године су нам помогли и КУД "Абрашевић" као и представници свештенства.

Иван Златковић је 07.03.2007. године организовао вече под називом "Врбица некад", поводом 170 година од оснивања врбичког шора.

Чланови нашег Удружења учествују у изради "Хроника села Врбица".

Са руководством Општине, на челу са председником Швабићем, дана 19.04.2007. у Етно кући, имали смо састанак на тему: "Давање иницијативе за постављање стратешких циљева развоја Аранђеловца, са посебним освртом на саобраћајну инфраструктуру". Одличан материјал, у вези са овим проблемом, припремио је инг. Миленко Ивовић. Такође, на дневном реду су се нашле и теме у вези са Железничком станицом и уређењем Старог трга, као и измештање Југопетрове бензинске станице.

Бранислав Недељковић је припремио књигу приповедака Јелене Христодуло, под називом Место живота и наде, чија је промоција одржана 27.06.2007. године у Етно кући. Такође је припремио и изложбу фотографија нашег покојног члана Драгана Милисављевића Брабеца, која је постављена 24.07.2007. године у Етно кући.

Дали смо допринос и прослави Дан града изложбом фотографија у згради Железничке станице у Аранђеловцу 26.07. 2007. године.

Купили смо стару вршалицу - дреш, за експонат у дворишту Етно куће.

Чланови Удружења су присуствовали на неколико седница Скупштине општине по позиву.

Удружење се подмладило 05.07.2007. год. пријемом четири нова млада члана.

Дали смо десетак саопштења за јавност у локалним средствима информисања и доставили их одговорним лицима у Општини. Треба издвојити саопштења у вези са очувањем животне средине, као и у вези са изузимањем од приватизације делова аранђеловачких фирм који би служили јавним потребама.

Председник Управног одбора
Небојша Радовановић



15/02/2007 12:14



07.11.20

Чачани у гостима (посећа Орашицу)
Срећење 2007. године

Финансијски извештај

изражено у
динарима

А. Почетно стање на рачуну:	32.032,12
Б. Укупни приходи:	142.500,00
Ц. Укупни расходи:	137.857,12
А + Б - Ц	36.674,70
Стање на рачуну 31.07.2007.год:	36.674,70

СТРУКТУРА ПРИХОДА:

1. Донације привредних субјеката и грађана	57.500,00
2. Уплата од СО Аранђеловац по одлуци СО о финансирању Удружења из буџета за 2007.	85.000,00
СВЕГА:	142.500,00

СТРУКТУРА РАСХОДА:

1. Материјални трошкови:	
а) Уплата ПДВ-а на износ исплаћених награда на конкурсу за уређење Старог трга. Награде исплаћене 2006. год, а ПДВ у 2007-ој.	28.571,00
б) Службени пут у Данску представника Удружења љубитеља Старих железница Србије чији смо ми оснивачи приликом пријема Србије у Европску асоцијацију	16.600,00
ц) Остали материјални трошкови	14.686,42
СВЕГА:	59.857,42

2. Нематеријални трошкови:	
а) Куповина вршалице - музејски експонат	31.000,00
б) Штампање књиге Јелене Христодуло	35.000,00
ц) Израда урамљених фотографија из збирке Драгана Милисављевића Брабеца	12.000,00
СВЕГА:	78.000,00

1 + 2 трошкови	СВЕГА:	137.857,12
----------------	--------	-------------------

Милан Крсмановић

План рада за 2007/2008 годину

- 1) Наставак реализације плана и програма Удружења засноване на очувању традиционалних вредности, као и на побољшању животних услова у граду и околини.
- 2) Ангажовање и даљи рад на остварењу идеје о уређењу простора око железничке станице и оживљавање "Шумадијске кривулje", што би било од изузетног туристичког значаја за наш град.
- 3) Наставак активности око реализације пројекта уређења Старог трга у оквиру урбанистичког решења "Занатска чаршија".
- 4) Осмишљавање програма и наставак започетих активности око прославе јубилеја 150 година од оснивања града.
- 5) Даља сарадња са хуманитарним и невладиним организацијама.
- 6) Пружање помоћи око реализације генералног урбанистичког плана, посебно уделу градских саобраћајница.
- 7) Даље активности око штампања књига везаних за очување традиционалних вредности и живот града, а у оквиру библиотеке "Баштина".
- 8) Традиционално обележавање највећег хришћанског празника Бадњег дана и Ускрса.
- 9) Уређење етно дворишта и формирање сталне поставке са аутентичним етно садржајем, у сарадњи са Музејом града.
- 10) Наставак сарадње са другим сличним Удружењима из окружења.
- 11) Омасовљење Удружења, пријемом нових чланова.

Председник Скупштине
ДушанИзвонар

Идејни концепт у вези са обележавањем јубилеја 150 година од настанка нашег града

*(Дојис уђућен председнику СО Аранђеловац
г.дину Радосаву Швабићу)*

Поштовани господине председниче,

На седници Управног одбора Удружења грађана "Баштина и будућност-Аранђеловац 1859" разматране су и усвојене активности које би требало спровести поводом јубилеја 150 година од оснивања града Аранђеловца.

Чланови Удружења су доставили своје идеје у вези са прославом овог значајног јубилеја у жељи да помогну у његовој организацији. Идеје би се сакето могле поделити у три групе, према извршиоцима задатака:

1. Идеје - задаци које ће чланови Удружења сами реализовати:

- 1.1. израда хронике села Врбице
- 1.2. издавање посебног броја Годишњака посвећеног јубилеју
- 1.3. израда монографије о развоју фудбалског спорта у Аранђеловцу
- 1.4. реализација појединих детаља из награђених идејних решења конкурса "Стари трг"
- 1.5 завршетак започетих активности око железничке станице и пруге и обележавање локација и догађаја у вези са Шумадијском кривуљом
- 1.6. израда пописа најзначајнијих грађана Аранђеловца од оснивања града до данас
- 1.7. обележавање значајних микролокација од историјског значаја за град (на пример на железничкој станици, одакле је кренуло 1300 каплара; стратишта жртава комунистичког терора, места где је одседао краљ Петар ослободилац; место где се Војвода Мишић упознао са својом Лујзом; место прве докторске ординације, библиотеке, апотеке итд.)

1.8. постављање натписа на свим зградама у старом, занатском, делу града (Циганмала-Ћунис) у којима су се некада налазиле занатске радионице и кафана (ћурчије, колари, столари, вуновлачари, казанџије, абације, поткивачи, лимари, кафеције и други)

1.9. изложба вртене керамике

1.10. изложба фотографија старог Аранђеловца

1.11. изложба фотографија које ће приказати развој Аранђеловца до данашњих дана

1.12. изложба слика аранђеловачких аутора

1.13. уређење неколиких фасада.

2. Идеје-задаци код којих чланови Удружења предлажу сарадњу:

2.1. израда монографије Аранђеловца

2.2. израда генералног и просторног плана, за саобраћајнице у граду, посебно пролаз магистралног пута М-4 кроз територију Аранђеловца (стратешки најважнија саобраћајница, од виталног значаја за Аранђеловац, и сада и у будућности, једина веза и излазак на важне саобраћајнице и мреже путева Србије)

2.2.1. израда генералног пројекта наставка пролаза пута М-4 на ширем подручју општине Аранђеловац, везе са Ибарском магистралом (Лазаревац) и везе са будућим аутопутем "Шумадијска магистрала" (Крћевац)

2.2.2. рехабилитација постојећег пута М-4 Циглана - Крћевац

2.3. израда генералног пројекта пруге кроз територију општине Аранђеловац на правцу Вреоци - Аранђеловац (Буковик Орашац) - Младеновац, из просторног плана Србије, као основ за чување коридора за будућу пругу

2.4. израда генералних пројеката ободних улица у граду ради растерећења центра града

2.5. организација књижевних програма посвећених историји Аранђеловца на којима би се читали одломци из дела аранђеловачких стваралаца, или оних који на неки начин дотичу стварни живот Аранђеловца (Рана Лазаревић, Данко Поповић, Светолик Ранковић, Мира Ступица итд.).



3. Идеје - задаци које би реализовала СО Аранђеловац са својим службама и јавним предузећима:

3.1. обавезно уређење строгог центра града (Јадранска улица - парк, трг "Беко"), бар у делу сређивања тротоара (плоче), фасаде, расвета, зеленило, цветне површине и сл.

3.2. завршетак започетих радова на уређењу тротоара кроз главну улицу, замена дотрајалих садница и попуњавање новим и адекватним за градску средину, као и постављање цветних жардињера

3.3 постављање табли са називима улица са грбом града

3.4. припрема серије на РТВ "Шумадија" под називом "Сећања", стилизоване репортаже и интервјуи са нашим најпознатијим грађанима

3.5. организовање великог уметничког концерта "Аранђеловчани своме граду", уз учешће свих уметника из Аранђеловца (глумци, певачи, музичари, књижевници, балетски играчи, као и ученици награђени на међународним такмичењима)





3.6. прикупљање филмског материјала на једно место где би се могла видети слика некадашњег Аранђеловца (бар делимично), што би се премијерно приказало у нашој режији, а после остало као саставни део историјских и архивских докумената града

3.7. организација концерта фолклорних ансамбала свих узраста

3.8. расписивање наградног конкурса литерарних састава на тему “Аранђеловац јуче - данас - сутра”

3.9. организација разговора на тему “Роми у историји града Аранђеловца” (музичари, фијакери, занатлије...).

На основу прве групе активности, наш Управни одбор је одредио носиоце активности и рокове за њихово извршење.

Подсећамо Вас да смо са активностима око прославе јубилеја почели још 2005. године и да смо Вам тада доставили свој предлог. Наша сугестија је да би требало што пре формирати Одбор за прославу, јер нам није остало много времена за организацију овако значајног јубилеја.

И ову прилику користимо да Вам понудимо своју помоћ око организације јубилеја.

С поштовањем,
Председник Управног одбора
Небојша Радовановић

"Шумадијска кривуља" напредује

Удружење наставља своје активности на реализацији идеје оживљавања "Ћире". У Мокрој Гори 04.10.2006. године одржана је оснивачка скупштина Удружења: "Баштина и будућност - Аранђеловац 1859", "Balkan Steam" и "Удружење Мокрогораца" и основана национална асоцијација Србије под називом "Круна". Већ 05.12.2006. године "Круна" је основала Одбор за реализацију идеје "Шумадијска кривуља".

У оквиру редовних активности Одбора, затражен је и пријем у Европску федерацију Музејских и туристичких пруга Европе.

На конференцији која је одржана у Данској од 23. априла до 3. маја, "Круну" је представљао гдин Зоран Вересић, а примљени смо у чланство "Fedetrail" као пуноправни члан са правом одлучивања. На истој конференцији постали смо чланови још једне Европске асоцијације "Европа ностра".

Настављени су послови на обезбеђењу колосечних и возних средстава, тако да смо у том циљу у фебруару 2007. године посетили Словенске Коњице где се налази наша парна локомотива из 1904. године. Постоје реалне шансе да нам се та локомотива врати.

Од ИЕП-а смо добили на поклон око 500 метара колосека а у "Шамоту" смо извршили демонтажу колосека, један део смо купили а остало очекујемо на поклон.

Значајно је истаћи да смо за Дан града у заједници са Општином делимично уредили приземље станичне зграде као и простор око ње и поставили око 60 метара колосека, поставивши и изложбу фотографија и експоната. Ову поставку су уредили запослени у нашем Музеју. Млађи активисти нашег Удружења са својим донаторима поставили су забавни парк за најмлађе Аранђеловчане.

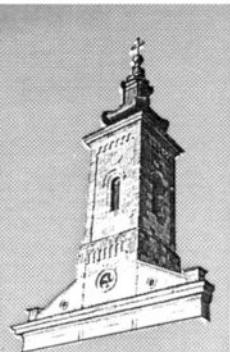
Према програму прославе града овај простор су посетили одборници Скупштине општине, гости и многи грађани као и пензионери железничари, где је представљен и елаборат "Шумадијске кривуље" од Аранђеловца до Копљара.

Хаџи Миодраг Бошковић



*Свечености код железничке станице
на дан Св. Арх. Гаврила 2007. године*





УДРУЖЕЊЕ ГРАЂАНА
БАШТИНА И БУДУЋНОСТ
Аранђеловац
1859

Аранђеловац:

Бр:

09.10.2006.год.

Завичајном удружењу Мокрогораца
"Шарган"
Мокра Гора

Поштовани господине Глибетићу,

После дивно проведеног дана и дружења са Вами, желим да се у име удружења "Баштина и Будућност - Аранђеловац 1859" и делегације Општине Аранђеловац још једном најискреније захвалим на изванредном гостопримству и комплетној организацији посете, предивним пределима Мокре Горе. Вожња "**Шарганском осмицом**" остаће нам дugo у дивном сећању, а импресије које смо понели учврстиле су наше уверење да истрајемо на путу остварења још једне пруге уског колосека "**Шумадијске кривулје**". То ћемо успети не само уз помоћ ентузијаста Аранђеловца него и Вас који сте утрли стазе овог интересантног и у нас заборављеног вида туризма, који има све више присталица у Европи.

У нади да ће наша сарадња дugo потрајати, а Ваше искуство бити од непроцењиве помоћи у реализацији наших планова, срдачно Вас поздрављамо.

Председник Управног одбора

Небојша Радовановић



Из баштине у будућност иде се и "Ћиром"

Баштина и будућност су трајање живота, динамична целина која обезбеђује узлет једног народа. Та динамика иде тако што се баштина непрекидно богати новим будућностима које постају део баштине новим генерацијама.

У ткању историје појединца и народа, нити баштине чине основу (потку) кроз које се повлаче нити савремене науке, економије, технологије, технике, уметности, културе. Тка се будућност.

Једна нит тог живота ткана је у "Ћири", малом гаравом возу којег је вукла парна локомотива уским колосеком од Аранђеловца до Младеновца и назад. Заустављао се на станицама у Бањи, Копљарима, Марковцу, људи су улазили, излазили, одлазили, враћали се, сачекивали, испраћали, ородили се са њим. Многа су познанства у возу склопљена, многа су се искуства ту изменила. Према пролажењу воза знало се које је доба дана и шта од послова тада треба урадити. Тада је био и подсетник, и контролор, и књига из које се учи. Ни брз ни спор, као да се уклапао у ритам људских живота и у многоме их одређивао и осмишљавао.

После првог писка локомотиве који је запарао ваздух и објављивао долазак првог воза у наш крај 1904. године, више ништа није било исто. Људи су се покренули, даљине се смањиле, оживео је живот. Лакше се стизало до пијаце, више се производило, више продавало, лакше се стизало до школе, до вароши, до радњи. 1908. године постављена је пруга и до Лајковца.

За тадашње време "Ћира" је био будућност, за садашње време он је драги камен наше баштине, јер је то била прва пруга уског колосека у Србији и друга пруга уопште у нас. Пре њега је 1882. године постављен воз нормалног колосека који је спајао Београд са турском границом тј. Пиротом. Сви остали возови у Србији дошли су после "Ћире".

Возио је "Ћира" наше дедове и њихову децу, и децу њихове деце и тако редом. Возио је и возио све до 1982. године.

Писак његове локомотиве и клапарање точкова не чује се више. Али сустале неуничтено станичне зграде у Аранђеловцу, Бањи, Копљарима, Младеновцу, зграде успутних пристаништа - све важне тачке на кривуљи "Ћириног" пролажења. Ако те тачке поново спојимо, ето "Шумадијске кривуље".

(Са саспанска Генерације 1960. у аранђеловачкој основној школи и гимназији, 22.05.2007, на Букуљи).

НОВИНЕ ПИШУ О "ЋИРИ"

(Политика, 01.02.2007.)

Повратак "Ћире" приоритетни задатак

Осћварује се ћлан да комплекс бивше железничке станице у Аранђеловцу изгледа као пре једног века

Аранђеловац - Одборници Скупштине општине Аранђеловац донели су одлуку о закључивању уговора о замени непокретности између Општине и ЈП "Железнице Србије". Аранђеловчани ће за зграду железничке станице "Железници Србије", чија је вредност преко 13 милиона динара, уступити три стана у Пушкиновој улици. Овим се остварују планови да комплекс бивше железничке станице у Аранђеловцу изгледа као пре једног века. Велика жеља је и поновно активирање ускотрачне пруге Аранђеловац - Младеновац, како би Београђани и страни туристи у Буковичку бању опет стизали "ћиром".

- С одговорним челницима локалне заједнице договорили смо се о активностима како бисмо што пре оживели "Шумадијску кривуљу", претечу "Шарганске осмице" - каже Миле Бошковић један од првих иницијатора повратка "Ћире" у Шумадију.

- Приоритет нам је да завршимо уређење зграде Железничке станице и околине. Када то остваримо поставићемо на шине стару парну локомотиву и два вагона - истиче Бошковић, уз напомену да ће повратак "Ћире" бити приоритет.

Велики посао биће и прикупљање грађе за штампање књиге о аранђеловачкој ускотрачној прузи, којом је популарни "Ћира" пре једног века једио на релацији Аранђеловац-Младеновац и Аранђеловац-Лајковац. Организоваће се и донаторске вечери с будућим улагачима у овај велики пројекат који ће бити један од најатрактивнијих у туристичкој понуди Буковичке бање, али и целе Србије. Да подсетимо, Скупштина општине Аранђеловац, крајем прошле године, донела је и одлуку да се зграде железничких станица у Аранђеловцу, Бањи и Копљарима заштите и прогласе културним добрима.



На измаку протекле године Управни одбор Српске федерације "Круна" (која окупља чланице љубитеља ускотрачних пруга и парних локомотива) донео је одлуку о формирању одбора "Шумадијске кривуље". Чланови већ раде на поновном повратку "ћире" у срце Шумадије. Чланови одбора су: Слободан Росић, председник, др Радосав Швабић, председник Општине Аранђеловац, Милутин Ђурић, градски менаџер, Миодраг-Миле Бошковић, Зоран Вересић, Срђан Степановић, Миленко Ивовић и представници "Железнице Србије" и "Шарганске осмице".

Бора Његован





Носталгија за "ћиром"

Стара железничка станица у Аранђеловцу биће претво-рена у изложбени простор на коме ће се одржавати културно-забавне манифестације.

Аранђеловац - Житељи Аранђеловца на обележавању Дане општине 26. јула, имаће прилику да после више деценија у свом граду угледају популарну "ћирину" локомотиву која је јездила пре једног века од Аранђеловца према Младеновцу и Лајковцу. Захваљујући ангажовању чланова Удружења "Баштина и будућност - Аранђеловац 1859" остварује се пројекат оживљавања "шумадијске кривуље", претече "шарганске осмице". Простор око бивше аранђеловачке железничке станице посетили су Радосав Швабић, председник општине, Љубомир Станковић, председник СО, и чланови "Баштине".

- Планирамо да на празник општине, 26. јула, поставимо локомотиву "ћире" и два вагона - каже Швабић. - Уз уређење железничког простора, као што је изгледао пре више од једног века, почињемо практично остварење велике жеље Аранђеловчана да поново крене популарни "ћира" овим крајевима Шумадије, кога се грађани с носталгијом сећају - вели Швабић.

Аранђеловчани очекују да ће из Мокре Горе стићи и једна мала локомотива, која ће демонстрирати рад "ћире" грађанима, који га до сада нису видели "уживо".

- Простор бивше железничке станице, када га потпуно уредимо, биће на понос нашем граду и место одржавања изложби и других културно-забавних манифестација. То ће бити и привлачна дестинација за туристе који ће имати прилику да виде својеврсни технички музеј железнице Србије. Даљи кораци су успостављање железничког саобраћаја од Аранђеловца до Копљара, а затим и старом трасом пруге до Младеновца. Тиме ће бити створени услови да нам гости у Буковичку бању поново, као пре више од пола века, стижу "ћиром" - истиче очекивања Миле Бошковић, председник Одбора за оживљавање "шумадијске кривуље".

Бора Његован



Аранђеловачки "Ћира" у Словенији (СЦЖЕ, фебруар 2007)

У вишедневној радној посети у Словенским Коњицама боравила је делегација Удружења грађана "Баштина и будућност - Аранђеловац 1859" коју је предводио Миле Бошковић.

- Сврха нашег путовања била је да проверимо информације да се у том словенском граду налази једна локомотива популарног "Ћире" из 1905. године који је саобраћао на нашој прузи уског колосека. Информација је била тачна уз податак да смо пронашли и два вагона. С лъубазним домаћинима смо разговарали о могућностима да та железничка средства од великог музејског значаја преузмемо. Нашли смо на пуно разумевање домаћина. Добро је и што у замену за "Ћиру" и вагоне Словенцима по њиховој жељи можемо дати нека средства која нису потребна нашој железници. Сада су на потезу разговори одговарајућих државних делегација да договорени аранжман у обостраном интересу реализацијемо. Надам се да за то неће бити потребно дugo време - с оптимизмом вели Миле Бошковић.

Љубитељи Баштине, ускоро би требали да на место аранђеловачке железничке станице поставе музејске експонате: једну локомотиву маневарку и два вагона купљене од холдинг корпорације "Шамот".

Бора Његован



*Наш "Кира" у Словенији
(фотографија 12.02.2007)*

Културне активности Удружења

У току протеклог периода Удружење "Баштина и будућност Аранђеловац 1859" организовало је традиционалну прославу Бадњег дана на нашем Градском тргу, који се налази у доњем делу вароши. Такође, и бојење ускршњих јаја је већ традиционални програм Удружења, заснивајући се на дружењу и едукацији деце са посебним потребама, који се организује у сарадњи са хуманитарном организацијом "Деца у срцу".

Удружење "Баштина и будућност" се континуирало представља и као издавач. Објављена је трећа књига у оквиру Библиотеке "Баштина", овога пута збирка приповедака наше суграђанке Јелене Христодуло, врсног гимназијског професора књижевности. Књигу под називом *Место живота и наде*, у амбијенту Етно дворишта, представили су уредник Бранислав В. Недељковић и аутор, евоцирајући успомене на детињство и школске дане, личности и догађаје који су послужили као инспирација за ово веома занимљиво прозно дело.

Запажен разговор, који је, такође, одржан у Етно кући, био је посвећен 170. годишњици од ушоравања села Врбица, што представља и један од првих програма у склопу обележавања јубилеја 150. годишњице града Аранђеловца.

О некадашњој Врбици, о правним актима, документима, значајним личностима, као и Врбичанима учесницима у Српској револуцији, на занимљив начин и пред многобројним посетиоцима, говорили су Гружица Лазаревић, Владета Коларевић и Радомир Милошевић. Такође, било је речи и о спорту и фудбалској историји нашег града у оквиру програма под називом *Вече с фудбалским ветеранима "Шумадије"*.



07/03/2007 21:34

Вече јод називом "Врбица некада"

Удружење је било домаћин и једног веома озбиљног филмског пројекта који је, из потребе за аутентичним амбијентом, реализован у простору Етно куће. Наиме, реч је о филму с радним насловом *Бадње вече 1943*, насталом на основу драмског текста нашег суграђанина Драгана Петровића Сурепа који нам се представља и као режисер овог филмског остварења. Глумачку екипу су чинили врсни српки глумци: Даница Максимовић, Танасије Узуновић, Слободан Ђустић, као и наш Аранђеловчанин - Микица Петронијевић Шицко.

Ликовни програми су такође део културолошке концепције Удружења, стога је у Етно кући, у оквиру програма обележавања Dana града, отворена изложба фотографија посвећена Аранђеловцу, нашег преминулог члана и познатог јавног радника Драгана Милисављевића Брабеца, као и изложба експоната и фотографија у згради аранђеловачке жељезничке станице.



Јавности је познато је да се Удружење и у протеклом периоду залагало за рестаурацију и обнову објекта старе железничке станице, који би се ставио у културолошку и туристичку понуду наше општине, као и уређење Градског трга у доњем делу вароши који би својим новим обличјем и рухом постао још једна битна туристичка дестинација нашег града.

Остварена је добра сарадња и са градским установама културе, сличним удружењима, као и медијским кућама РТВ *Шумадија*, ТВ Сунце.

Иван Златковић



Вече под називом "Врбица некада"

Врбички шор и неки његови житељи назначени у арачким тефтерима и другој архивској грађи (1823-1839)

Прибрајући архивску грађу за Аранђеловац и околину у XIX веку, у фондовима Архива Србије, ушли смо у траг појединостима које поуздано расветљују неке неразговетне појединости везане за Врбицу и њене житеље, и из ње изведен у неко доба "Врбички шор" (1837), па "Варош Врбица", а од 1859. и сам Аранђеловац.

Како смо несебично своје исписе из архивске грађе давали на увид многим појединцима и установама, те су их тако многи присвојили не напомињући како су до њих доспели, па су их чак и при објављивању под својим именом некритички користили, што нас је приморало да се на ту појединост осврнемо и укажемо на чињенице мало или нимало познате историографским званичницима и онима који претендују да то буду.

У уводном поглављу наше монографске студије (у рукопису) "Врбица и стари Врбичани у архивској грађи и усменом предању" тим поводом смо се осврнули на очигледност засновану на чињеници да у Врбици (1823) као њен житељ обитава "Радоица меанџија", 35 година стар, уз којега се бележи и његов синовац Миленко од 16 лета, што би био, ценећи "меану" и њен значај у породичном и друштвеном животу сеоске заједнице, зачетак неке урбане наговести у врбичком атару (Види: Архив Србије, МФ-3Т, бр.625). По том арачком тефтеру види се да Врбица има 102 куће.

Негде потом - 1832/33 (Види: Архив Србије, МФ-3Т, бр.599) међу Врбичанима се јавља извесни "Младен меанџија", коме беше тек 29 година, а у кући му беху и "Симо слуга" (26) и "Филип пасторак" (5), а Врбичана беше у то доба у 115 кућа.

Речени "Младен меанџија" јавља се као Врбичанин и 1836, као и "Андреја Јовановић" - како у "Тефтеру порески глава среза Јасеничког у окружју Крагујевачком" бива наведено, када Врбица имаде 130 кућа (Види: Архив Србије, МФ-3Т, бр.465... преписано 1. децембра 1994).



Увидом у Протокол издатих и примљених аката Суда округа Крагујевачког из 1837 (Види: Архив Србије... по испису од 26. јуна 2007), где је под нумером 1001. од 20. децембра, Књажевско Србском Совету "С Рапортом Под Н. 1116." назначено: "послат е Андрија Јованов Дућанција из Врбице да Аренду положи и Об(јављеније) прими..."

Ова архивалија, суочена са претходним, указује да је својеврсни Врбички шор постојао и пре циркулара Управног Совјета "о ушоравању села" од 16. марта 1837, а поготову то откад постоји меана у Врбици, у делу шора у којем је доцније основана варош, најпре у власништву неког Радоице, па онда Младена меанџије, а онда његове жене: Манде удовице. Ово се да сагледати по Тефтеру пореских глава из 1839 (Види: Архив Србије, МФ-ЗТ, бр. 520) када Врбица имаде 143 куће, међу којима беху и житељи тзв. Врбичког шора, од којих је тек поуздано наведена "Манда Младенова удовица" и "Андрија Јовановић".

Како се већ зна да је овај Андрија "Дућанција из Врбице", и доцније запажена личност у многим догађајима, то би се дало наслутити да је управо он онај "Андробаша" из народног предања (по Боривоју Дробњаковићу), који се као "први досељеник", родом из Буковика, настанио у Врбичком шору. И само његово народно име је сведочанство које не треба прећутати - јер појам "баша" (приличне учестаности у нашем народу) преузет из турског језика - означава старешину и предводника... овде од њега доцније основаног трговачког еснафа.

Владеšа Коларевић



Приповетке Јелене Христодуло "Место живота и наде"

Наше удружење наставља успешно своју издавачку делатност. У оквиру библиотеке "Баштина", крајем јуна 2007, изашла је из штампе (редни број 3 у библиотеци), збирка приповедака Јелене Христодуло, под називом МЕСТО ЖИВОТА И НАДЕ.

Удружење грађана "Баштина и будућност - Аранђеловац 1859" наставља традицију: од установљења библиотеке, сваке године издаје по једну књигу. Надајмо се да наилазе бољи дани за књижевност, одн. издаваштво, па ћemo убудуће имати по два-три издања у току године.

Овога пута, Удружење грађана, као издавач, имало је низ срећних околности у припреми и штампању ове збирке приповедака. Имали смо у рукама добар "основни материјал" - рукопис аутора професионалца, јер госпођа Јелена Христодуло је професор југословенске и светске књижевности. Затим, уз помоћ наших пријатеља, љубитеља лепе писане речи, наших дародаваца, обезбедили смо финансијска средства за покриће трошкова штампања. И на крају, имали смо солидног штампара, тако да сада имамо веома садржајну и лепо опремљену књигу. На задовољство аутора, издавача и читалаца.

Приповетке и приче са овако упечатљивим насловом, настале су приповедањем догађаја и сликањем људи из нашег завичаја.

Место је наша околина, и у том месту смо ми.

Нада и надања су наша, потребно је, само, да замолимо Свевишњег да нам надања претвори у стварност.

Цитирам аутора: "Приче се не измишљају, све ове, као и све друге приче на свету, у стварности су се догодиле..."

Ето, у овим причама смо ми, захваљујући Јелени Христодуло.



У предвечерје Видовдана (27.06.2007. године), у нашем Етно дворишту, у присуству многоbroјних љубитеља лепе књижевности, представили смо ову лепу књигу. На књижевној вечери су о књизи говорили Ј. Христодуло (автор) и Б. Недељковић (уредник издања), а одабране текстове је читала млада гимназијалка Даница Сретеновић. Присутнима су подељене књиге. Прикупљен је повећи новчани прилог.

Издавач захваљује свим добровољним приложницима. Овим новцем је стечена материјална основа за издавање следеће књиге.

Књижевно вече посвећено овој књизи и њеном аутору пропратио је дневни лист "Политика" у Видовданском броју. Текст у "Политици" је из пера нашег новинара Боре Његована.

Бранислав В. Недељковић



Представљање књиге приповедака
Месић живоша и наде Јелене Христодуло

Изложба фотографија Драгана Милисављевића Брабеца

На дан 24. јула 2007. године, Удружење грађана је у Етно кући отворило изложбу фотографија Драгана Милисављевића.

Драган Милисављевић Брабец је, пре шест година, са неколико ентузијаста, који упорно раде о свом трошку, учествовао у оснивању нашег Удружења. Нажалост, напустио нас је веома рано и у годинама када је могао и желео највише да ствара. На Лучиндан 2003. године, испратили смо га на вечни починак. У временски кратком периоду, учинио је много за ово Удружење грађана. На томе смо му захвални. Обећали смо (видети наш Годишњак бр. 4) да ћемо му се уљудно одужити.

Отварањем ове изложбе, са ограниченим бројем фотографија, оджујемо се само делимично Драгановим заслугама.

Целог радног века је био новинар и новинар-репортер. Најдуже је радио у локалним медијима: Радио "Шумадија" и РТВ "Шумадија". На радном месту и у приватним дружењима, уз њега је био фотоапарат.

Према грубој процени, Драган је оставио око 2.500 до 3.000 комада разног фото материјала: филмова, слайдова, дискова и др. Износећи овај податак, лако се може закључити, да смо били на мукама при избору правих фотоса и да ових стотинак фотографија, које излажемо у нашој Етно кући, не могу бити прави репрезент стваралаштва Драгана Милисављевића. Удружење грађана, са скромним техничким и ограниченим финансијским могућностима дало је максимални допринос да ова изложба фотографија, ипак, буде на уљудном нивоу. Жеља нам је, да у наредном периоду, задужени посленици из овог града, стручнији и способнији од нас, ураде бољу, већу, организованију изложбу целокупног стваралаштва нашег Брабеца.



*Са ошварања изложбе фотографија
Д. Милисављевића Брабеца*





Остајући доследни у намери да у скорије време припремимо и штампамо монографију (већ има радни наслов: "Сећање на Брабеца"), којом ће бити обухваћено његово стваралаштво и животни пут од гимназије до 2003. године, овом приликом наводимо само најзначајније делове његовог стваралаштва:

- Добро осмишљене, сажете и пуне духа репортаже (на радију и на телевизији), са сеоских атара из наше околине;
- Многи новински чланци и фотографије у српским новинама, најчешће у "Политици";
- Аутор је фотографија у готово свим (до 2003. године) издањима Задужбинског друштва "Први српски устанак";
- Аутор и приређивач фотографија у свим издањима Удружења грађана "Баштина и будућност - Аранђеловац 1859";
- Аутор фотографија у издању зборника радова музеја у Аранђеловцу - "Записи о Шумадији I";
- Аутор већег дела фотографија у монографији "Бели Венчац";
- Аутор свих фотографија у монографији "Мермер и звуци" (издање 2002. године). Цитирати скраћен текст из ове монографије (страна 108):
 - "Новинар радио "Шумадије" Драган Милисављевић, добитник више награда за фотографију, приредио је изложбу фотографија скулптура "Бели Венчац". Својим фото-објективом, Милисављевић је забележио 78 скулптура насталих у оквиру симпозијума и изложио их у галерији Музеја савремене уметности у Београду". Напомињем: Ово је Драганова велика, самостална и успешна изложба.
 - Брабец је својим фото-апаратом овековечио наш град и околину, а нама оставио дивљење - Откуд толико лепоте у нас и око нас и оставил нам чуђење - где и како је Брабец ту лепоту пронашао и "усликао".
 - Ова изложба ће трајати од 24. до 31. јула ове године, на радост многих Аранђеловчана.

Бранислав В. Недељковић

Скуп ветерана ФК "Шумадија" Аранђеловац

У плану и програму активности Удружења грађана било је предвиђено да се овакав скуп одржи, што је и учињено почетком децембра 2006. године у Етно кући.

На отварању скупа, Драган Плећевић је поздравио све присутне а посебно госте вечери - фудбалске ветеране "Шумадије".

Минутом ћутања је одата дужна пошта многим играчима и навијачима који нису више међу нама. Потом је прочитано писмо које је скупу упутила Олга Новаковић-Јовановић, сестра рано преминулог играча "Шумадије" Жарка Новаковића. Са пуно емоција присутни су саслушали текст овог писма и поруку да истрајемо у оваквим дружењима и евоцирању успомена на минуле спортске дане и учеснике.

Драган Плећевић је затим вођење скупа препустио Душану Теофановићу, на чemu се овај захвалио, упознавши присутне да смо сви посебно почастовани присуством: Велимира Максимовића Веџка, Рихарда Хочевара, Славољуба Јовићића Кића, Љубе Петровића "Трте", Властимира Миловановића Лојаре, Живодрага Андрића Швабе, Љубомира Петровића, Алојза Хочевара, Стевана Михајловића и Зорана Миливојевића. Из породичних разлога није присуствовао позвани Вукашин Милованчевић Пеца.

Пријатно изненађење вечери био је долазак Слободана Неговановића који живи у Ариљу, а на позив Душана Теофановића са посебним задовољством је прихватио виђење са својим клупским друговима.

Дивно је било гледати те још добро држеће људе како са пуно жара, па и сете, одговарају на питања присутних у просторијама о минулим фудбалским догађајима. Најстарији из генерације, Веџко Максимовић, замолио је, да из пијетета према онима који нису више живи, не говори он већ да то препусти Славољубу Јовићићу Кићу.



Са скућа већерана ФК "Шумадија" Аранђеловац





Кић је врло сталожено и хронолошки тачно (као прави халф) повео разговор о прохујалим фудбалским временима. У живој двочасовној причи сви су уживали. Камере ТВ "Шумадија" су забележиле доста од лепе атмосфере, али из жеље да се одједном све искаже, што је било на уму и срцу и ветерана и учесника скупа, снимак није могао да буде доведен до перфекције. Неке секвенце су касније снимљене и емитоване у оквиру емисија локалне телевизије.

Врло су запажени били наступи Зорана Миливојевића и Димитрија Јовановића о соколском друштву - касније ДТВ "Партизану", аранђеловачкој гимназији, КУД "Абрашевић" и ФК "Шумадији", као о темељима кроз које су се васпитале и оснажиле многе генерације, и проносиле славу свога града.

У сличном тону је говорио и Петар Прокић, а о актуелном стању у клубу и могућим разрешењима, врло динамично су се огласили Радиша Војиновић и Мирко Павловић. Уважавајући оно што је изречено, а и уз сагласност ветерана, разговор се пренео и изван просторија Удружења.

На овај начин се још једном захваљујемо фудбалским ветеранима "Шумадије" на одзиву и присуству на заказаном скупу.

Драган Плећевић и Душан Теофановић

ЗНАЧАЈНЕ ЛИЧНОСТИ АРАНЂЕЛОВЦА

Милорад Самарџић - пример легализма и чојства

Милорад Самарџић био је председник Општинског суда и адвокат у Аранђеловцу.

У тренутку ослобођења Аранђеловца, 1944. године, био је на дужности председника суда. Обавештен о томе да се на Рисовачи припрема стрељање заробљених немачких војника, изашао је на лице места. Преко пута садашње капеле на гробљу Рисовача био је мајдан камена где се због вађења створила повелика рупа у земљишту. Видео је неколико немачких војника да се налазе у тој рупи, а око њих групу наоружаних војника. Пришао је и питао: "Ко је овде старешина?" Када се издвојио официр - старешина, Милорад се представио и питао овога да ли има писмену пресуду за извршење смртне казне над заробљеницима, објашњавајући му да према међународним прописима - Женевској конвенцији без правоснажне пресуде заробљени војник не може бити стрељан.

Милорад је био крупан и стасит и врло енергичан у наступу што је изгледа озлоједило старешину, па му је лјутито узвратио да бежи са лица места или ће и њега ставити међу заробљене војнике. Оценивши ситуацију као безнадежну, Милорад се окренуо и вратио у суд.

Не могавши да третира такво безакоње, сео је и написао оставку на место председника суда, да би доцније отворио адвокатску канцеларију у Аранђеловцу.

Мислим да се ради о чину и поступку који је пример поштовања професије и функције, а с обзиром на време и околности које су биле присутне да је ово и пример правог јунаштва и чојства Милорада Самарџића, вредан поштовања и угледа генерацијама које иза њега долазе.

Сматрам да наше Удружење треба да буде иницијатор подизања бисте овом нашем суграђанину која би се поставила испред зграде Суда у Аранђеловцу да буде пример свима, а посебно онима који се баве судским позивом.

Милисав Милованчевић

Тома Ђирковић - хуманиста и добротвор

Тома Ђирковић, ратни војни инвалид из Првог светског рата, живео је после завршетка рата у Аранђеловцу, у садашњој улици Занатлијској.

Имао је брата Гила и сестру Љубицу. Оженио се Живаном из села Барајева код Београда и у браку није имао деце. Он и брат Гиле били су познати пиљари, с тим што је Тома пиљарницу држао у доњем делу града - до кафане "Централ", а Гиле у горњем делу града - до парка Буковичке бање. Гиле је у годинама пре Другог светског рата први почeo да се бави откупом и пулпирањем воћа и једини је то пре рата обављao у Аранђеловцу. Имао је кћер Радмилу која је била једна од најбољих ђака аранђеловачке гимназије и удала се за сина учитељице Гавриловић. Он је био саобраћајни официр у Београду, док се син Радиша нашао у Енглеској и тамо је умро, оставивши потомке са женом Немицом.

Тома Ђирковић је на пар година пре Другог светског рата, иако инвалид у једну ногу, положио испит за шофера и купио путнички аутомобил којим је таксираo - превозио путнике, док је жена Живана водила пиљарску радњу. Између два светска рата купио је једну од кућа Хаџи Мине Радовић из Аранђеловца и то кућу до Милана Стanoјловића "Баће", председника аранђеловачке општине. Склон доброчинству усвојио је сиромашну девојчицу и кад је одрасла удао је за Радуловића, пореклом из Стојника.

Одмах по доласку Немаца 1941. године, Тома је таксираo својим аутомобилом и једног дана, враћајући се из Београда, прошао је колону Јевреја са децом коју су немачки стражари спроводили у логор на Бањици. По његовом причању, када је прошао колону, он је стао, подигао хаубу, имитирајући квар, и оставивши обоја врата отворена. Када је колона спровођених Јевреја са децом пролазила поред аута, Тома је наводно, тражећи у гепеку неки алат, ухватио једно дете за руку и показао мајци да га пусти, што је она и учинила, а он је дете, које је тада имало око 6 година старости, убацио у ауто и затворио врата. Након тога, он је

"отклонио кварт", спустио хаубу и поново прошао поред швапске колоне са спровођеним Јеврејима.

Јеврејско дете се звало Данијел Албахари, а Тома му је дао име Данко и тако га је звала цела улица. Уписао га је у основну школу коју је и завршио у Аранђеловцу. "Данко" је био врло лепо и паметно дете и цела улица је знала да се ради о јеврејском детету, али ником, без обзира на велику политичку подељеност становника улице, није на памет падало да ту тајну пренесе Немцима. Тако је Данко сачекао код Tome ослобођење, а одмах по ослобођењу јеврејска заједница је дете преузела и својим везама упутила у Јужну Америку, да би затим завршио за лекара.

После рата је у неколико наврата Тома добијао пакете од Данка, односно од јеврејских организација, а једне године је и долазио док је Тома још био жив.

Овим желим да осветлим један диван пример доброчинства и добротворства пок. Tome захваљујући коме је сачувано јеврејско дете, будући лекар Данијел Албахари, чију даљу судбину не знам, мада се причало да је напустио Америку и прешао да живи у Бразил.

Милисав Милованчевић

НЕОБИЧНЕ ЛИЧНОСТИ АРАНЂЕЛОВЦА

Иванка Гавриловић Дуца

У оном предратном Аранђеловцу, сви смо је знали. Старији, и ми тада млађи. Дуцу смо познавали по надимку. Иако, руку на срце, ко год би јој се тако обратио, грдно би се наљутила. „Ја имам своје име и ако хоћеш нешто да причаш, ти ме тако зови”, лјутито би говорила она.

Знао сам то и ниједном у њеном присуству нисам поменуо ту за њу погрдну реч "Дуца". Зато смо увек остали у најбољим односима. Говорила ми је: "Ти си добро дете, касније младић, увек ме зовеш по имени и кад идеш не држиш руке на леђима, а погледај оног Уроша Параћанина, иде а руке му на дупету, на ста то лици?" Окренула би се на другу страну кад год види да тако неко шета улицом. Страшно би се наљутила, закачивши га оном брезовом метлом која јој је била стално у рукама, вичући: "Будала, због њега ће цео дан да ми буде баксузлук!"

А Дуца је била добра и вредна жена. Није се удавала. Дошла је из Вукасоваца у варош и ту осталла док је била жива. Осталла нам је у сећању са брезовом метлом и марамом, увек на улици и увек запослена. Чисти пијацу, тротоаре и улицу, врло вредна од раног јутра до касне вечери. Посматра све који иду горе према парку, или се враћају из шетње. Понекад би са пуно лјутње прокоментарисала: "Види госпођицу, уобразила се па неце ни добар дан да казе!"

Дуца је становала у малој трошној кући од једне собе преко пута црквене улице и то јој је било треће и последње боравиште. Једном ме је зауставила и почела да ми прича како се запослила у општини још за време "Краљевине Југославије" и да је пре рата побегла из Вукасоваца. И поче да ми помало узбуђено прича: "За твоју мајку сам цула да је много добра зена. Удала се за человека без руке. Морала је јер је била сиротиња. А ја сам била лјута на њу.



Зато што је наговарала брата Илију да се никако не жени са мном. Ја сам хтела да се удам за њега. Знам да је био комуниста и да је дugo година робијао у Митровици. И на крају га убисе Немци на Бањици. Ја се сад више не лјутим на твоју мајку. Њен брат Илија је стрељан, а тешко је преболети брата, ја сам фала Богу још жива...

У животу нисам имала среће...! Знаш ли ти оног Зивановић Крстивоја из Вукосавца, оног што је завршио за великог официра? Не знаш га? Дошао он у село, а ја чувам овце у забрану. Он дође, обукао оно војничко одело, има две звездице на раменима. Пита ме шта радим. Па, вальда видиш да цувам овце. А он поче да ме пипа. Ма, бези од мене мангупчино једна, казем ја. 'Немој да се лјутиш, Иванка, чим завршим за официра, доћи ћу да те женим и водим у велику варош'. Лазеш, кажем ја. А он се куне. 'Не лажем! На крају', казе, 'ако лазем испале ми оци!' Ја му онда поверијем. И после, идуће године, ја га видим, води једно мало дете, исти он, има велики нос.





За Дуцу су се причале свакојаке приче. У Соколском дому заказан збор бирача. Пуна сала. Предлаже се и дискутује о кандидатима из доњег краја за будуће скупштинске одборнике, пред изборе, негде око 1956. до 1958. године. Предлажу млађе и старије познате Аранђеловчане и мање знане, али "перспективне" кадрове. У сали врло бучно и свачији излазак за говорниcu прате жагор и свакојаки коментари.

Устаје Дуца, седи у првим редовима и пита председавајућег: "Је л' могу ја несто да казем?" "Шуца" каже: "Можеш, Дуцо". "Нисам ти ја Дуца! Ја се зовем Иванка!" Почиње Дуца свој говор овако: "Данас сви лазу! Али, што лазу ови Матијашевици, то нема нигде! Ево, да пођем од Милица, председника наше општине. Дошла моја сестричина код мене. Ја му казем: Милицу, 'ајде да негде запослим ово моје дете. Милиц ми казе: 'Бице, Иванка, само мало сацекај, запослицимо је'. Опет прошло месец-два, казем ја: Милицу, 'ајде, бре, обецао си да запослим ово моје дете. А Милиц опет: "Бице, бице, сацекај јос мало'". И тако, сацекај, бице, сацекај, и дете се прокурвало!"

Жагор у Соколском дому. Нова прича и искрена исповест Дуце, смех и аплауз одобравања. А она стоји занемела и онако поцрвенела, сваког гледа у очи, једва проговоривши: "Не знам шта је смешно"...

Милош Миловановић

О голманима са аранђеловачког "Вашаришта"

Од почетка развоја спорта у Аранђеловцу, а то су свакако соколске активности, па до појаве разних спортских дисциплина, заинтересовани за спорт су се опредељивали према личним склоностима.

Појава фудбалске игре учинила је своје. Та чудесна лопта у фудбалској игри захтева посебна умећа учесника, али углавном ногама. Само један од 11 играча у екипи по правилу сме да хвата лопту рукама у тачно омеђаном простору. То је тзв. голман, вратар или чувар капије.

По киши, блату, снегу или летњој прашини многи од оних који су се определили за голмански занат са различитим успехом су тренирали, увежбавајући се да стигну до главне сцене на аранђеловачком фудбалском терену, на некадашњем "Вашаришту". Многи су то покушавали са великом жељом, али су поред себе имали талентованије и упорније, те би пре или касније одустајали.

Између два светска рата ће остати запамћени као голмани "ACK"-а, "Обилића", "Светлости", "Тушка", "Југославије", "Карађорђа", "Шумадије"..., следећи голмани:

1. Живановић Миле Маза, први голман "ACK"-а, управник Буковичке бање и спортски радник;
2. Тодоровић Душан, обућар и дугогодишњи голман разних тимова;
3. Марковић Витомир Зира, дугогодишњи голман, један од оснивача "Обилића", фудбалски судија, менаџер тима и спортски радник;
4. Михалачки Милан, лимар, гимнастичар и голман;
5. Петронић Миша, голман после II светског рата, председник шаховског савеза Југославије;

6. Крсмановић Миодраг, повремено голман у "дивљим" тимовима;
7. Крсмановић Мргуд Мрса, голман по угледу на свог ујака Душана Тодоровића;
8. Јанковић Витомир, православни свештеник, повремено голман у "дивљим" тимовима;
9. Павловић ... , по занимању пекар, голман "Обилића";
10. Вуjiћ ... , повремено наступао у "Обилићу";
11. Пецовић Доде, голман "Обилића", као такав оставио и снажан утисак за дugo памћење;
12. Маркуш М. - кратко бранио у "Обилићу"
13. Арсић Живадин, одличан голман, Аранђеловчанин који је своју спортску каријеру из више разлога везао за "Јасеницу" из Смедеревске Паланке.
- По окончању II светског рата, формирањем фискултурног актива под називим "Чеда Плећевић" и фудбалске секције са истим именом, које ће бити промењено 1947. године у СД "19 септембар", а 1951. године у ФК "Шумадија", као и у студентској фудбалској репрезентацији Аранђеловца и новооснованим тимовима "Шамот" и "Феп", појавиће се низ имена између статива на "Вашаришту" и фудбалском игралишту:
14. Грчић Бошко Грле, бранио од 1946 до 1950;
15. Николић М. Драгутин Дивљак, кратко наступао и отишао у "БСК" Београд;
16. Шоштарић Фрања, као гост наступао за "19. септембар" против репрезентације ФНРЈ, био чувени предратни и послератни голман и репрезентативац;
17. Тахири Дода, повратник у аранђеловачки фудбал од 1948. године као голман и тренер оставио врло дубок траг у сваком погледу;

18. Пантелић Александар, голман чувеног подмлатка од 1948 до 1950. и повремено првог тима;
19. Новаковић Миодраг Милче, резерва у подмлатку и повремено у првом тиму од 1948 до 1950;
20. Новаковић Здравко Дандара, бранио у фабричким тимовима и на чуvenим утакмицама између мршавих и дебелих;
21. Ђитић Александар Ђиле, одличан голман, одиграо мно-ге важне утакмице у периоду од 1949 до 1957. године;
22. Анић Михајло Микица, значајно име у формирању постепеног фудбала у Аранђеловцу, голман подмлатка студентске репрезентације Аранђеловца, кратко бранио у "Железничару" из Лajковца;
23. Петковић Радмило, кратко бранио у подмлатку "19. септембра";
24. Марковић Михајло Маркеља, бранио у студентској репрезентацији Аранђеловца;
25. Вуловић Милић, голман подмлатка који је 1953. године наступао на првенству Србије у Зрењанину, завршио медицину и био спортски лекар у клубу;
26. Лазаревић Србислав Кале, од 1950. као голман подмлатка кроз први тим, па све до 1963. године, свакако најмаркантнија голманска фигура између статива са аранђеловачког "Вашаришта". Присутан у најзначајнијим успесима аранђеловачког фудбала;
27. Јаначковић Драган Цики, голман студентске репрезентације;
28. Ђорић Родольуб Јоја, резерва у подмлатку;
29. Николић Бранислав Шериф, резерва у "Шумадији", голман студентске репрезентације Аранђеловца, а потом "Шамота", овековечио аранђеловачке фудбалере кроз карикатуру;
30. Ђукановић Мирольуб, голман на неким пријатељским мечевима "Шумадије" и кратко у "Фепу";

31. Ђукановић Драгољуб, повремено резервни голман за подмладак;

32. Страиновић Сретен, атлета и акробата између статива, на првом званичном наступу против репрезентација тренера 1955. године као 17-годишњак одбранио пенал на голу "Шумадије". Запамћен као највећи парадер, каријеру наставио у "Металцу" из Младеновца;

33. Огњановић Мирослав Моса, изванредне голманске способности нису увек могле да дођу до изражaja, јер је конкуренција била изузетно јака. Брањио у "Радничком" из Новог Сада, "Слоги" из Добоја, "Радничком" из Сmederevske Паланке , "Војводини" из Перлеза и "Фепу";

34. Соколовић Михајло Микица, од 1957 до 1959. повремена резерва првог тима "Шумадије". Кратко у "Фепу";

35. Голман са надимком Могамбо или Боксер, добио шансу код тренера Миодрага Илића Белога 1956-1957;

36. Комели Иван, кратко брањио у подмлатку "Шумадије" и "Шамота";

37. Комели Станко Цака, неко време брањио за "Шамот";

38. Флеш Мирко, кратко брањио после рата;

39. Марковић Раде Жабац, голман подмлатка "Шумадије" и "Фепа", поникао под руком тренера М. Илића Белог и Д. Тахирија, касније фудбалски судија;

40. Несторовић Живота, голман у подмлатку "Шумадије" и "Фепу". Крај каријере дочекао као играч;

41. Бошковић Светозар Заре, најчешће голман а по потреби и играч;

42. Ризнић Војислав, голман подмлатка, касније рукометни голман;

43. Крга Владимир, наступао као голман а повремено и као играч у "Шумадији" и "Фепу";

44. Ратковић Милован Туње, голман у подмлатку "Шумадије";
45. Игњатијевић Драгић Дале, голман у подмлатку, понекад резерва Лазаревићу;
46. Јестратијевић Јован, кратко тренирао у "Шумадији";
47. Ђорђевић Милан Јарац, одлични квалитети нису дошли до изражaja из више разлога. Познати аранђеловачки голубар;
48. Поповић Здравко, кратко провео у "Шумадији", вратио се у матични клуб "Партизан" из Даросаве;
49. Милетић Мирослав Мирче, разноврсни и успешни спортиста, био голман подмлатка "Шумадије" са генерацијом старијом од себе;
50. Мандић Слободан Буца, исказао се кроз многе тренинге, имао лепе способности а добио мало шансе;
51. Селаковић Петар, брањио неколико сезона у "Шумадији";
52. Чолак Марко, брањио у "Фепу";
53. Гавриловић Миодраг Шерпа, кратко био у подмлатку;
54. Николић Миленко Николај, после подмлатка "Шумадије" афирмацију стицао ван Аранђеловца;
55. Милосављевић Драган Шане, члан последње генерације подмлатка са аранђеловачког "Вашаришта".

Голмани силом прилика:

56. Милосављевић Свељад Волко, као голман заменио индиспонираног Новаковић Миодрага Милчeta, по захтеву тренера Д. Тахирија;
57. Божић Аврам Аца, који је на утакмици у Пожаревцу: "Млади радник"- "Шумадија", при резултату 1:4 повредио се голман Ђитић, а стрелац првог гола за "Шумадију" стао између статива и примио три гола. Те сезоне, 1953-54, "Шумадија" је била првак

Србије, а Аврам Божић један од стрелаца са највише постигнутих голова;

58. Миловановић Стеван, звани "Жика из Стојника" је у одсуству правих голмана постављен у тим на утакмици у Новом Пазару "Дежева"- "Шумадија". Код резултата 1:1 досуђен је пенал за "Дежеву", а навални играч "Шумадије" Зоран Миливојевић је склонио са гола Стевана и примио гол;

59. Миливојевић Зоран (све је већ речено);

60. Вељовић Ратомир Жале, који је у сезони 1962-63. наступао као голман на утакмици "Јагодина"- "Шумадија" 4:2.

Ове године навршава се 130 година од рођења родоначелника српског фудбала и његовог првог голмана инж. Данила Даче Стојановића, родом из Лапова. Био је голман до своје 44. године. Из пијетета према Данилу Стојановићу и поштовању голманске традиције, написан је и овај текст.

Најомена: Аутор овог текста се извињава читаоцима уколико у тексту није наведено име неког од актера из наведеног периода.

Душан Теофановић